

Vinicije B. Lupis

Institut za društvena istraživanja Ivo Pilar, Područni ured Dubrovnik

Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*
20. 6. 2007.

O kulturnim vezama Dubrovnika i njegove šire okolice s hispanoameričkim svijetom

Ključne riječi: Luis de Morales, Ecce Homo, grafike, Gospa od Guadalupe, nakit
Key Words: Luis de Morales, Ecce Homo, graphics, The Lady of Guadalupe, jewelry

Kulturne veze Dubrovnika i njegove šire okolice, pod kojom se podrazumijeva Boka Kotorska i otok Korčula, stoljećima je imao intezivne gospodarske i političke veze s Pirinejskim poluotokom. O kulturnim se vezama malo i nimalo pisalo. Djelovanje više glazbenika i jednog slikara Juana Boscheta potkraj 15. i početkom 16. stoljeća ostalo je više-manje nezapaženo. Posebna važnost posvećena je slici Ecce Homo – djelu španjolskog manirističkog slikara Luisa de Moralesa, a njezin je nastanak datiran u šezdesete godine 16. stoljeća. Tu sliku je Franjevačkom samostanu sv. Klare u Kotoru darovao sefardski Židov dr. Leon Pardo 1896. godine, o čemu svjedoči sačuvana darovnica. Autor je skrenuo pozornost na arhivsku vijesti da je Dubrovčanin Vicko Bratutić – kraljevski prevoditelj za turski jezik – u svojoj oporuci iz 1682. godine sastavljenoj u Madridu, ostavio kraljev dar – zlatnu ogrlicu za izgradnju nove dubrovačke prvostolnice. U ovom radu obrađeno je i španjolsko drveno raspelo u Žuljani na poluotoku Pelješcu koje je darovao stonski biskup Augustin Flavije Macedonić 1681. godine. Temeljitim pregledom pokretne baštine dubrovačkog kraja obrađene su barokne španjolske grafike i slika Gospe od Guadalupe iz kapele meksičke carice Šarlotte von Habsburg koja se čuva u dubrovačkoj prvostolnici. Ovaj rad je poticaj za buduća temeljita istraživanja kulturnih veza s hispanoameričkim krugom i pokretne baštine šireg dubrovačkog područja.

Hispanoamerički svijet, španjolskog i portugalskog kulturnog kruga tijekom 16. i 17. stoljeća, razdoblja širenja trgovine i otkrivanjem novih svjetova u kojem su sudjelovali i dubrovački pomorci, našao je svoj odraz makar i periferno u kulturnoj baštini Dubrovnika i njegove šire okolice. Bilo je to u isto vrijeme dolaska sefardskih Židova u Dubrovnik, koji su unijeli novu komponentu u kulturno ozračje Dubrovnika. Najznačajnija osoba koja je povezala dva svijeta tog vremena bio je Didak Pir, pravim imenom Isaia Koen (5. IV. 1517 – 16. V. 1599). On je bio pjesnik, školovan na uglednim učilištima u Coimbri i Salamanci, koji je od pedesetih godina 16. stoljeća do svoje smrti boravio u Dubrovniku posvetivši mu brojne stihove.¹

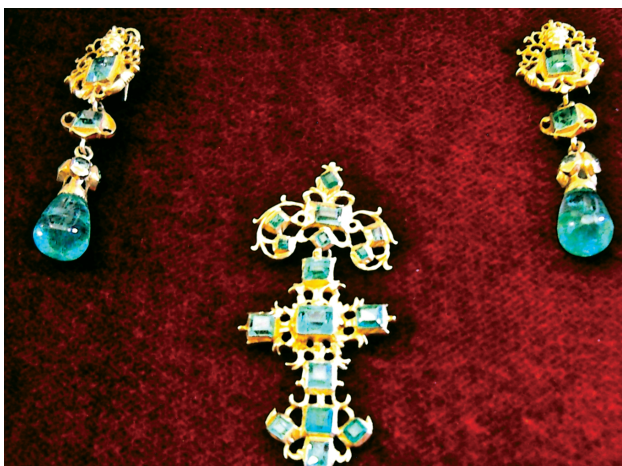
Otkrivanje novih svjetova odrazilo se i u pisanoj riječi Dubrovnika, tako i u djelima: Mavra Vetranovića (1482–1576) u *Pjesanci lakomosti*, Junija Palmotića (1607–1657) u *Kolombu*, Ignjata Đurđevića *Priča o pretvorbi Brazilca u duhan* i *O postanku čokolade* i Brnje Đamanjića (1735–1820) *Kolumbo otkriva Ameriku*.²

Dosada se pisalo o povijesnim, gospodarskim i književnim vezama Dubrovnika i Španjolske, ali o umjetničkim vezama gotovo ništa. Valjamo se prisjetiti povijesnog okvira da je Dubrovnik svojom političkom emancipacijom 1358. godine stekao sve preduvjete za ekonomski prosperitet i slobodno političko djelovanje. Gospodarske veze Dubrovnika i Iberskog poluotoka očitovale su se kroz

Drveno raspelo stonskog biskupa Augustina Flavija Macedonija, koje je on 1681. darovao župnoj crkvi u Žuljani (foto: V. B. Lupis) / Wooden crucifix belonging to the Ston Bishop, donated to the parish church in Žuljana in 1681. (photo: Vinicije B. Lupis)

Križ i naušnice – dar don Frana Telente 12. VIII. 1752. oltaru Gospe od Ruzarija u župnoj crkvi Svih svetih u Blatu (foto: T. Padovan) / Cross and earrings, a gift by Franjo Telenta on August 12, 1752, to the altar of Our Lady of Rosary in the parish church of All Saints at Blato (photo: Tonči Padovan)

sklapanje trgovačkih sporazuma. Tako da je španjolski kralj Ferinando 1507. godine potvrdio sve ranije privilegije Dubrovačkoj Republici, sve od 14. stoljeća, a to je 1534. godine učinio i Karlo V. Too je značilo otvaranje golemog prekooceanskog tržišta u španjolskim kolonijama i Latinskoj Americi.³ Već 1422. godine u Dubrovniku se spominje aragonski kozulat, a Dubrovnik ih je otvorio na španjolskom tlu: Cadiks (1519. g.), Valencija (1525. g.), Alikante (1528. g.) i Cartagena (1592. g.).⁴ Konkretni materijalni kontakti ostali su svedeni tek na dosad u literaturi zabilježenim primjerima: na nadgrobni spomenik Vice Bune u crkvi sv. Trojstva na Lopudu, sačuvano crkveno zvono crkve Sao Braz u mjestu Gandaulim kraj Goe u Indiji i aragonskim grbovima na kapitelima u kapitularnoj dvorani u Dominikanskom samostanu u Dubrovniku iz 15. stoljeća.⁵

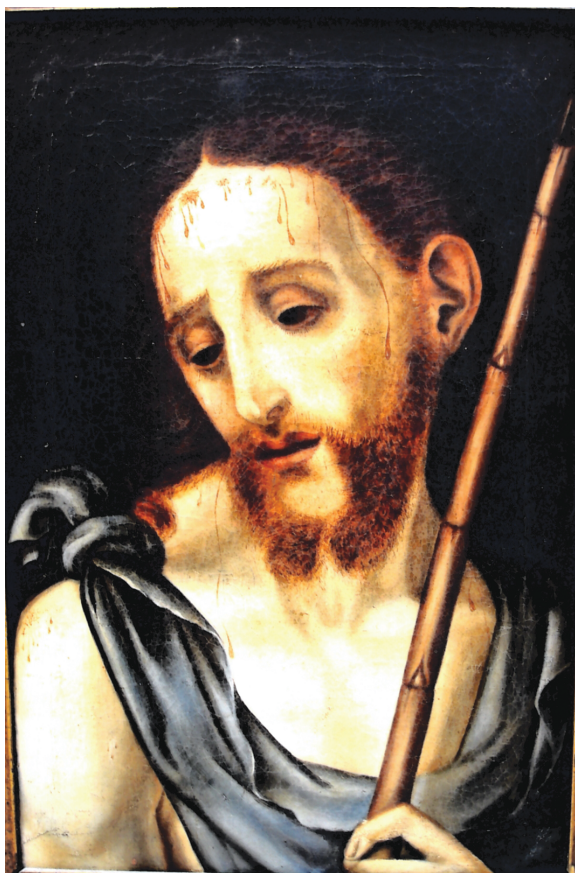
U isto to vrijeme u Dubrovniku je djelovalo i više Španjolaca glazbenika: Bernardus Catalanus, trubač od 1335. do 1355, Johannes de Sibia, graditelj orgulja od 1388. do 1410. g., Petrus Hyspanus, učitelj crkvenog pjevanja od 1429. do 1452, Orlando Hispano, orguljaš oko 1466. g., Gregorius de Medina, trombonist oko 1465. i Johannes Hispanus, fifarist od 1540. godine.⁶ Vicko sin Miha zidara iz Kotora obvezao se Matu Paska Hispano 1543. godine sagraditi kuću u Dubrovniku.⁷

O međusobnosti kulturnih kontakata govori i činjenica da iz Slanoga potječe jedna zanimljiva osoba dubrovačke glazbene kulture Vincenzo Komnen (1590–1667). Studirao je u Španjolskoj, bio je misionar u Japanu i duhovnik španjolske flote. Skladao je tri ranobarokna madrigala u čast španjolskog kralja Filipa IV, i nazvao ih epitalmijima, očito pretendirajući da bi se izvodile na španjolskom dvoru.⁸ Zanimljiva je i činjenica da se jedna od dvije skupine dubrovačkog patricijata nazivala salamankezi, govoreći u prilog o brojnim vezama Dubrovačke Republike i Iberskog poluotoka.⁹

Dubrovcjanin, kako sam kaže iz Dubrovačke Republike u Kraljevini Dalmaciji – Vicko Bratutić tajnik i prevoditelj za turski jezik španjolskog kralja u Madridu u svojoj oporuci od 4. VIII. 1682. godine uz niz legata madridskim crkvama ostavio je jednu zlatnu kolajnu – dar španjolskog kralja kao svoj prilog za gradnju nove barokne prvostolnice u Dubrovniku.¹⁰ Njegova oporuka upisana je u dubrovački notarijat 4. kolovoza 1682. na španjolskom i na talijanskom jeziku. Inače ta dubrovačka sudbina u Madridu nije bila usamljeni slučaj, jer je poznati franjevac iz Stona o. Martin Rosa (Ružić), vrstan crkveni govornik i profesor bogoslovlja, tiskao je u Madridu 1638. *Compendium historicum nationis illyricae u latinskim stihovima*.¹¹

O interesu dalmatinske sredine za istraživanje Amerike

Luis de Morales, *Ecce Homo*, Franjevački samostan sv. Klare, Kotor (foto: V.B. Lupis) / Luis de Morales, *Ecce Homo*, Franciscan Monastery of St. Klara in Kotor (photo: V. B. Lupis)

Luis de Morales, *Ecce Homo*, Hispanic Society of America / Luis de Morales, *Ecce Homo*, Hispanic Society of America.

svjedoči i grafika s asteškim crtežima iz 18. stoljeća iz arhiva korčulanske plemićke obitelji Arneri.¹² Iz iste sredine, ali iz 16. stoljeća potječe korčulanski dominikanac Vicko Paletin kojem dugujemo prvi opis Yucátana i grada Maja indijanaca Chichén Itze 1530–1534. godine iz njegova spisa: *O pravu i pravednosti rata Filipa II kralja španjolskoga protiv Indijanaca*.¹³

Srećom, rezultata tih nekada političkih, kulturnih i nadasve gospodarskih intenzivnih veza ipak ima još sačuvanih i među njima je svakako uz ručnik španjolskog kralja (Karla V) s zlatnom čipkom poklonjenog dubrovačkom trgovcu Mihu Pracatu s otoka Lopuda¹⁴ najzanimljivije drveno raspelo iz Žuljane.¹⁵ Drveno Kristovo raspelo je darovao je 1681. godine stonski biskup Augustin Flavije Macedonić iz Srebrenog u Župi dubrovačkoj. On je bio vrstan poznavatelj španjolskog jezika, na kojem je pisao pjesme. Studirao je u Salamanci u Španjolskoj i bio je generalni lektor teologije na Učilištu Male braće u Dubrovniku.¹⁶ Napisao je dva soneta, jedan na hrvatskom, a drugi na španjolskom jeziku, te na španjolskom pohvalu (elogij) u čast

biskupa Leopolda Kolenića; to je tiskano u knjizi adventskih propovijedi fra Vitala Andrijaševića.¹⁷ Biskup Augustin Flavije Macedonić (*Augustinus Flavius Macedonich a Breno, zvan Arbanasich*), iz Srebrenog u Župi dubrovačkoj, naslijedio je na stonskoj biskupskoj stolici dominikanca Hijacinta de Passatija s otoka Lopuda. Biskup Macedonić nakon završenog studija u Salamanci u Španjolskoj bio je generalni lektor teologije na učilištu Male braće u Dubrovniku. Uprava provincije o. Augustina poslala ga je da po Europi skupljati milodare za obnovu srušenog samostana Male braće poslije velike trešnje godine 1667. Najprije je pošao u Španjolsku gdje je od kraljice majke, supruge Filipa IV i majke Karla I dobio pomoć za popravak knjižnice, dijela samostana i nabavu novih knjiga. Nakon toga je u dva navrata bio u Beču radi popravka crkve. Prvi put je bio u ime provincije, a drugi put kao izaslanik Senata Republike. Na prijedlog Senata Republike imenovao ga je papa Inocent XI stonskim biskupom 1681. godine, a uskoro je umro od sušice u Rimu 14. studenog 1682. g.¹⁸

Biskup Macedonić je 10. V. 1681. kako smo već rekli

Luis de Morales, *Ecce Homo*, Museo de arte de São Paulo / Luis de Morales, *Ecce Homo*, Museo de arte de São Paulo

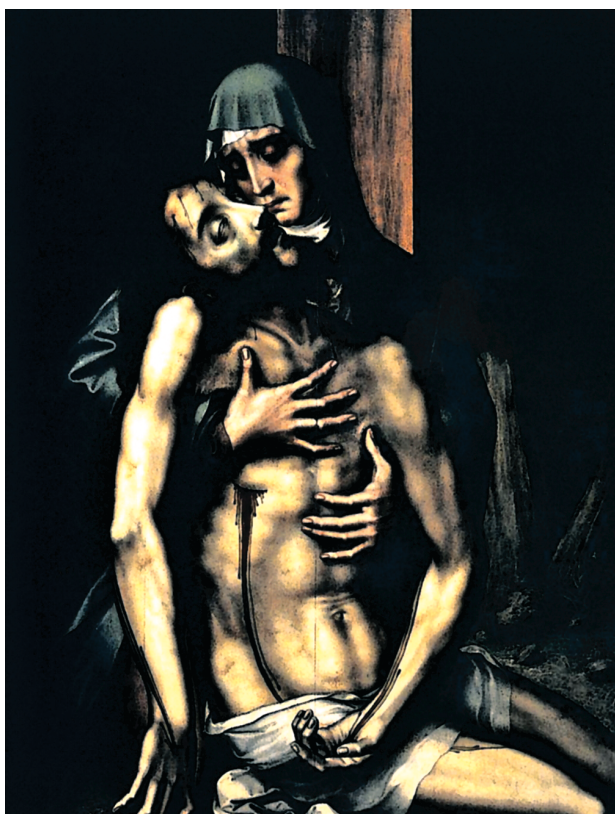
Luis de Morales, *Ecce Homo*, Museo provincial de Bellas Artes (1562–1569), Cádiz / Luis de Morales, *Ecce Homo*, Museo provincial de Bellas Artes (1562–1569), Cádiz

prilikom vizitacije darovao Žuljani drveno raspelo *Crucem Ispanicam*, koje se i danas čuva u župnom dvoru.¹⁹ Na prvi pogled ovo raspelo svojim izgledom odudara od ostalih sličnih umjetnina na dubrovačkom području (v. 43,5 x š. 34,5 cm). Drvene haste križa su propale, a Kristov korpus i titulus danas su pričvršćeni na podlogu od šperploče. Ekspresivno Kristovo tijelo izvinuto je, a perizoma neuobičajeno uzbibana, ovješena o konopac koji je vezan uokolo stegna. Sjevernjačka komponenta u fizionomijskom oblikovanju, određena »gotičnost« plastičnosti, odlike su španjolske drvene skulpture 17. stoljeća, s naglašenom notom mističnosti i duhovnosti. Ne smijemo zaboraviti da je Salamanka bila izvorište duhovnosti protureformacije. Bilo je to vrijeme Ivana od Križa i Terezije Avilske. Drvena je skulptura u Španjolskoj u 17. stoljeću prekinula s tradicijom. Tako je to vrijeme sažimanja rimskog manirizma i baroknog naturalizma, koje je potrajalo sve do oko 1630. godine. Drvo je bilo prikladan materijal za postizanje ekspresivne geste i profinjenu eleganciju pokreta u rijetkom primjeru u Hrvatskoj – u Žuljani je postignut potpuni izražaj, čime se ova umjetnina izdvaja od sličnih umjetnina nastalih u mletačkim radionicama tog vremena. U španjolskoj drvenoj skulpturi najbolje se očituje poslijetridentska re-

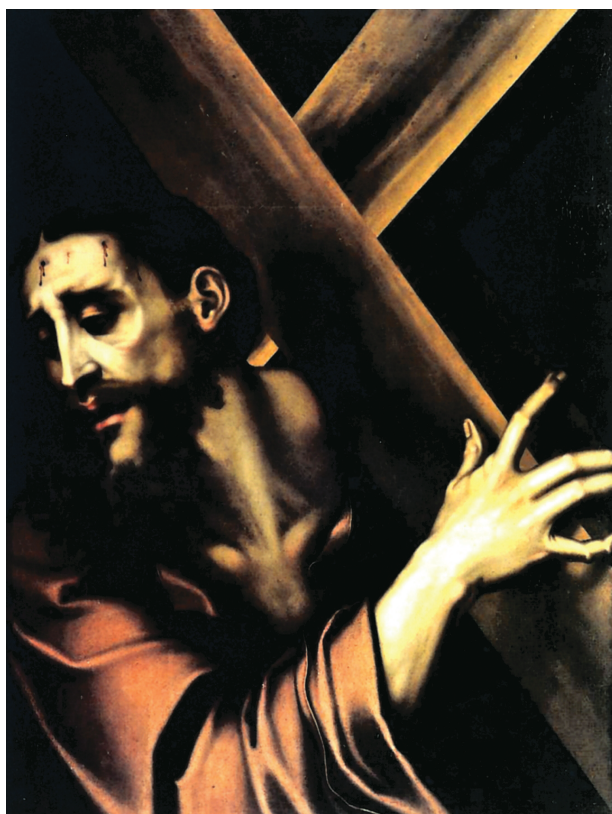
forma u vjerskoj umjetnosti – Krist se prikazuje kao otkupitelj grijeha.²⁰ Žuljansko raspelo otvorilo je novo poglavlje u sagledavanju barokne baštine dubrovačkog kraja, potvrđujući iznova raznorodnost likovnih utjecaja na pokretnu baštinu s teritorija Dubrovačke Republike.

Tešku sudbinu arhivskih fondova Dubrovačke Republike dijelio je arhiv konzulata Dubrovačke Republike u Barceloni, koji je u Državni arhiv u Dubrovnik prispio poslije jednog i pol stoljeća iz Beča sedamdesetih godina 20. stoljeća. U arhivskom fondu Okružnog poglavarstva u Dubrovniku (1816–1868) čuva se vrlo zanimljiv dokument iz 1817. godine u vezi sa sudbinom toga konzulata i umjetninama u državnom vlasništvu koje su se tamo čuvale. Felice Gubert iz Barcelone izvjestio je središnji C. K. pomorski ured u Trstu da u kapeli sv. Vlaha kod franjevac trećoredaca cokulaša (*Chiesa dei Religio Trinitarj Calzati*) u Barceloni postoji samo jedna srebrna viseća svjetiljka kojoj je on djelomični vlasnik, a ne srebrna oprema oltara koja bi se trebala ustupiti Austriji, odnosno crkvinarstvu crkve sv. Vlaha u Dubrovniku.²¹ Arhiv konzulata Dubrovačke Republike bio je pohranjen kod Felicea Grubera – sina dubrovačkog konzula Ignazia Villavecchie.²² Dubrovački konzul Ignazio Villavecchia²³ upoznao je veleposlanika Austrije u Madri-

Pietà, Academia de San Fernando, Madrid / *Pietà*, Academia de San Fernando, Madrid

Luis de Morales, *Nazarenac*, Colegio del Corpus Christi (1566.), Valencija / Luis de Morales, *The Nazarinan*, Colegio del Corpus Christi (1566), Valencia

du, princa Kaunitza o inventaru konzulata; pečatima, grbu, spisima i srebru za dekoraciju oltara sv. Vlaha u Franjevačkoj crkvi u Barceloni.²⁴ Očito da je arhiv dubrovačkog konzularnog predstavništva u Barceloni bio upućen u Beč, a danas se u Dubrovniku čuvaju tri arhivske kutije arhivskog fonda – Barcelona, koje su sedamdesetih godina 20. stoljeća iz Beča prispjele u Dubrovnik.

Od primjera opipljivih materijalnih veza Dubrovnika i Španjolske koje su se sačuvale do naših dana treba navesti kategoriju nakita. Od španjolskog nakita sačuvanog u Dubrovniku valja spomenuti više votivnih darova sačuvanih u Dominikanskom samostanu i u crkvi Gospe od Šunja na otoku Lopudu iz 16. stoljeća.²⁵ No, najznačajniji nakit čuva oltar Gospe od Ruzarija u župnoj crkvi Svih svetih u Blatu na otoku Korčuli u čijem se popisu *ex vota* prvi put u popisu od 27. veljače 1774. u rubrici *zlato i biser*, spominju naušnice sa četrnaest smaragda i križ sa šesnaest smaragdanih kamenova.²⁶ I danas se taj jedinstveni komplet naušnica s križem čuva u župnoj zbirci. Riječ je uistinu o fascinantnom primjerku, radu španjolskih zlatara kasnog 16. ili ranog 17. stoljeća. Naušnice (v. 6,4 cm) sastoje se od gornjeg dijela s fino izrađenom glavicom koja u prepletu vitica izvedenih »na proboj« obrubljuje fasetno rezani če-

tvrtasti smargd. Međučlan nosi viticu s malo manjim četvrtastim smaragdnom. Veliki *cabachon* smaragd svake naušnice nosi lijevak optočen sitnijim smaragdima. Riječ je o krupnim nebrušenim smaragdima američkog podrijetla koji su se preko Barcelone širili Europom.²⁷ Ovom renesansnom kompletu pripada zlatni križ (v. 7, 1 cm) izveden u obliku šupljikave vitice nosača i samog križa čije haste tvore četvrtasti brušeni smaragdi s »pravilnim smaragdnom rezom«. Način izradbe krunica smaragda govori u prilog o španjolskom podrijetlu toga izvrednog primjerka zlatarstva kasnog 16. i početka 17. stoljeća na hrvatskim prostorima.²⁸ Blatski komplet pripada samom europskom vrhu onodobnog zlatarstva i zagonetno je kako je taj smaragdni komplet prispio u Blato. Igrom slučaja u nesređenoj arhivskoj građi korčulanskog notarijata u Državnom arhivu u Dubrovniku, među spisima notara Vicka Bencilića (1740–1752), autor rada pronašao je notarski spis sastavljen 12. kolovoza 1752. godine. Blaćanin Franjo (Franko) Telenta doslovce veli da ovaj zavjet čini poslije svog povratka iz Americe (*nel suo regresso d'America*) s nakanom da se zavjeti – jedan par naušnica sa 16 smaragda i to s dva smargda (*alla chioccha*) veličine ploda masline i jedan križ s 14 smaragda postave na kip Gospe od Rozarija u župnoj

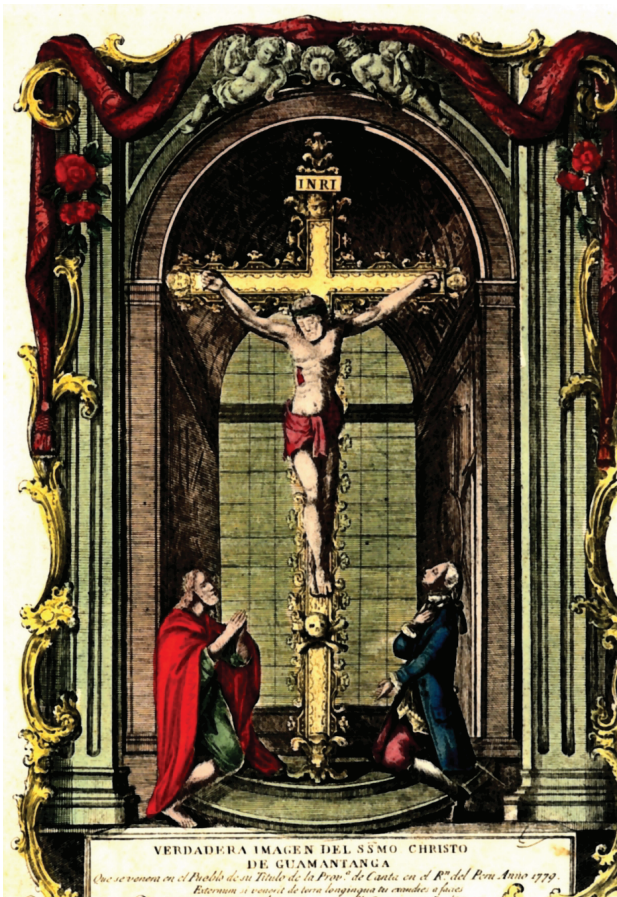

crkvi u Blatu. Ti primjerci nakita bacaju posve novo svjetlo na poznavanje materijalne kulture Blata iz toga razdoblja, posve pobivši dosada uvriježenu tvrdnju da su u kićenju Korčulana u 17. stoljeću dragulji gotovo nepoznati, te da su se nosili najčešće koralji, biseri i jantar.²⁹ Među brojnim ogrlicama od koralja i zlatnih peružina u zavjetnom nakitu mjesta Blata na otoku Korčuli treba spomenuti: poklon od 27. rujna 1785. jedne zlatne španjolske ogrlice.³⁰

Sastavnom dijelu dobrotke nošnje pripada španjolski češalj, za koji se smatra da mu je porijeklo Španjolska i da je prvi put donesen u Kotor u 16. stoljeću. Kotorski pomorci vjerojatno su ga donijeli sa svojih putovanja i tako povijesno zajamčen tijekom 19. stoljeća postao je obveznim dijelom oglavlja kod imućnih nevjesti, odnosno sastavni dio svečane nošnje u Dobroti.³¹

Korijene tih umjetničkih veza treba tražiti i u starijem razdoblju, jer treba se prisjetiti renesansnog španjolskog slikara aktivnog na hrvatskoj obali potkraj 15. i početkom 16. stoljeća. Juan Boschetus (*Ispanus pictor*) boravio je u Šibeniku potkraj 15. stoljeća, 1515. dao je izraditi u Rabu nadgrobnu ploču, 1523. potpisao je u Hvaru sliku *Silazak Duha Svetoga*, a Kruno Prijatelj mu je pripisao i dvije slike u Splitu i jednu u Rabu. Arhivski spis navodi Juana Boscheta, slikara, građanina Šibenika, tada stanovnika Zadra da je 28. svibnja 1494. dao neku punomoć. Riječ je o zanimljivoj i usamljenoj pojavi da se je jedan skromni španjolski slikar naselio u Dalmaciji i da je tu našao svoju novu domovinu.³²

Najvrednija umjetnina prispjela s Pirinejskog poluotoka na dalmatinsku obalu nalazi se u Boki Kotorskoj. U Franjevačkom samostanu sv. Klare u Kotoru čuva se vrijedna slika s temom *Ecce Homo*, koju je Grgo Gamulin pripisao španjolskom manirističkom slikaru Louisu de Moralesu (oko 1509–1586. g.). Slika se nalazi u sakristiji iznad vratiju i prikazuje Krista (50 x 34 cm), blago otklonjene glave, zaogrnutog sivkastoplavim plaštem, učvršćenim čvorom na ramenu. Lijevom rukom dugim prstima Krist drži štap od trske, dok se niz blijedo čelo iz rana zadanih trnovom krunom cijedi krv. Put je žućkasta, a kosa i brada su smeđe. Vjeđe očiju su otežale, a cjelokupni dojam materijalnog lika su više aludiranje na patnju negoli na deskriptivni opis same vanjske manifestacije fizičke torture. Porijeklo ove

Luis de Morales, *Ecce Homo*, Suermondt Museum, Achen / Luis de Morales, *Ecce Homo*, Suermondt Museum, Achen

Grafika raspela iz Guamantange, Peru, 1779. / Print of Crucifixion from Guamantanga, Peru, 1779.

slike bilo je čisto, jer je riječ o poklonu sefardskog Židova dr. Leona Parda 1898. godine Franjevačkom samostanu sv. Klare u Kotoru.³³ Pregledom arhiva Franjevačkog samostana pronađena je darovnica koja posvjedočuje da je Mehmed Hidajet effendi Pardo 28. VI. 1898. godine tu sliku darovao kotorskom samostanu.³⁴ Po svemu sudeći, riječ je o pripadniku bosanske grane, iz koje potječe rabinski učenjak David Pardo (1719–1792) – utemeljitelj sarajevske Ješive, a ne iz dubrovačke grane roda Pardos s posljednjim rabinom Josipom Pardom.³⁵ Sefardski Židovi donijeli su iz Španjolske i Portugala i njihovu kulturu i jezik, a i umjetnine među kojima se ističe sarajevska Haggada, nastala u Barceloni poslije 1350. godine. Vjerojatno je neki pripadnik pokrštena sefardske porodice Pardo donio poput propusnice iz Portugala ili Španjolske Moralesovu sliku, te ju generacijama čuvao da bi je naposljetku poklonio Franjevačkom samostanu u Kotoru. Ne smijemo zaboraviti činjenicu da je samostan sv. Klare bio misionarsko središte za djelovanje u susjednoj Albaniji, pa je neki franjevac iz tog samostana možda zadužio nekog člana roda Pardo. Grgo Gamulin je pišući davne 1964. godine u ediciji *Stari majstori u Jugoslaviji* ovu sliku povezo s slikama: u kolekciji Rafaela Garcije u Madridu, *Ecce Homo* u Pradu, redakciji našeg motiva u kolekciji Selgas u Palacio de Pito i Hispania Society of America.³⁶ Luis de Morales (oko 1509–1586. g.), poznat pod nadimkom El Divino rođen je u gradu Badajoz, u kojem je živio najveći dio svog života. Djelovao je u Španjolskoj i Portugalu i smatra se najvećim španjolskim manirističkim slikarom prije El Greca.³⁷ U njegovu slikarstvu očituju se utjecaji nizozemskog slikarstva koji je usvojio školujući se kod nizozemskog slikara Hernanda Sturmia, te utjecaj slikarstva Leonardova učenika Giovannija Pedrinija. U njegovu slikarstvu prepoznati su i utjecaji njemačkih umjetnika Schongauera i Dürera. Neko vrijeme Morales je radio u službi kralja Filipa II u Escorialu.³⁸ Ikonografska tema *Ecce Homo* bila je vrlo kasna ikonografska tema, koja se ponajviše javljala u 15. stoljeću, a bila je iznimno omiljena posttridentskoj ikonografiji, a u slikarskom opusu Luisa de Moralesa imala je značajnu ulogu. Morales je naslikao triptih sa središnjim prikazom *Ecce Homo* koji se sada nalazi u katedrali u Sevilji, a drugi u Museo Provincial de Bellas Artes u Cádiz, a datira se

Grafički prikaz Krista s križem iz Cadiza, 18. st.

Grafički prikaz Izbičevanog Krista iz kolegijalne crkve u Antequeri, 18. stoljeće / Print of Christ flagellated, collegial church at Antequeri, 18th ct.

V. R. Del S. Christo Del Pano
que se venera en el Convento della Merced della Ciudad de Cadiz.

Dolorosa Imagen de Jesús que con título del Mayor Dolor se venera en el tras-Coro de la Sta. Iglesia insignie Colegial de la Ciudad de Antequera. El Illmo. Señor Obispo de Málaga concedió 40 días de indulgencia á quien rezare un Credo á esta S^{ma} Imagen, y su Estampa con devoción.

I. Cagide, kopija kultne slike Gospe od Guadalupe 1861. godine, naslikana za kapelu meksičke carice, Dubrovnik, zgrada sjemeništa (foto V. B. Lupis) / Print of Christ carrying the Cross from Cadiz, 18th ct. I. Cagide, Copy of the venerated image of Our Lady of Guadalupe, painted for the chapel of the Mexican Empress Dubrovnik, 1861 – the Seminary (photo: V. B. Lupis)

u 1566. godinu.³⁹ Koterski prikaz se doima kao pripremna studija za *Ecce Homo* iz Cádiz, a dimenzijama je kotorska slika nešto manjeg formata.

Morales je slikao u razdoblju španjolskih mistika, par excellance vremenu duhovnosti, kada je unutrašnje proživljavanje ikonografske teme Trpećeg Krista bilo posebno omiljenom u likovnom opusu ovog umjetnika. Bilo je to ujedno i vrijeme kada su s Pirinejskog poluotoka odlazile posljednje skupine sefardskih Židova, koje su pokrštena tamo živjele već jednu-dvije generacije. Ova zanimljiva umjetnina, ne samo po svome mjestu nastanka i načinu da-

rovanja obogatila je likovnu baštinu Kotora 16. stoljeća, a ujedno i franjevačku baštinu provincije sv. Jeronima sa središtem u Zadru.

U Državnom arhivu u Dubrovniku čuva se više grafika vezanih uz hispanoamerički kulturni krug 18. stoljeća. Među baroknim grafikama čuva se kolorirana grafika s prikazom Kristova raspela iz Guamantange u Peruu. Unutar okvira sastavljenog od uzbibanih *rocaillesa*, ispred kazetirane niše, koju flankiraju dva kanelirana pilastra na polukružnim stubama poklekla su dva muška lika, od kojih je lijevi odjeven u modri redengot s visokim suvratkom. U središtu

grafike dominira bogato ukrašeno raspelo na kojem visi smireni Kristov lik. U kartuši ispod je sljedeći natpis: *VERDADERA IMAGEN DEL SSMO. CHRISTO DE GUAMANTANGA/Que se venera en el Pueblo de su Titulo de la Prov.a de Canta en el R.n del Peru Anno 1779./ Externum si venerit de terra longingua tu exandies a facies/cuncta pro quibus invocaverit te ille Peregrinus 2. PamC.63.*

Među ostalim grafikama treba spomenuti barokni kolorirani bakrorez Bolnog Krista iz kolegijalne crkve (Colegiata Santa Maria) u Antequeri u Andaluziji. Danas kolegijalna crkva spada u red najvažnijih sakralnih spomenika u Andaluziji nije više u kultu, već služi kao galerijski prostor. U Državnom arhivu u Dubrovniku tako je sačuvan prikaz kultnog prikaza Bolnog Krista (34,4 x 24,4 cm). Između dva pilastra u kvadratičnom sarkofagu uz stub bičevanja prikazan je četveronoške izranjeni Krist, a dva anđela na oltarnoj menzi nose simbole Muke. U kartuši teče natpis: *O VOS OMNES/ QUI TRANSITIS PER VIAM/ AT TENDITE ET VIDETE/ SI EST DOLOR/ SICUT DOLOR MEUS.* U legendi ispos grafičkog prikaza teče natpis: *Dolorosa imagen de Jesus que con titulo del Mayor Dolor se venera/ en el tras-Coro de la Sta. Iglesia insigne Colegial de la Ciudad de Antequera./ El Illmā. Señor Obispo de Malaga concedio 40 dias de indulgencia à quien/ rezare un Credo à esta SSmā. Imagen. Y su Estampa con devocion.* U istoj kolekciji čuva se i mletački grafički list potpisan: P. de Colle sculp. Ap. N. Cavalli, a prikazuje Krista pod križem, okrunjenog trnovom krunom i s užetom oko vrata. Ispod prikaza je natpis: *V.o R.to Del SS.mo Christo Del Pāno./que se venera en el Convento della Merced. Della Ciudad de Cadiz.* Grafički list tiskan je u Milanu u tiskari P.e G. Vallardi.

Sljedeće 19. stoljeće obilježilo je iseljavanje Dubrovčana diljem hispanoameričkog svijeta širenje uzajamnih veza. Tako se Miho Anta Kunić iz Donje Vručice tijekom polovine 19. stoljeća iselio u Chile i nastanio se u Valparaisu. Njegova supruga Čileanka Ventura bila je akademska slikarica i Ventura Kunić izradila je kopiju poznate Rafaelove slike *Madonna della seggiola* i poklonila je 1885. rodnom selu svoga supruga, o čemu svjedoči mramorna ploča u crkvi sv. Kuzme i Damjana u Donjoj Vručici, koja je postavljena uz oltar na kojemu se nalazi poklonjena slika:

B.D.S.

Ventura žena Miha Kunića

Priliku Marije D. u Valparaisu

Slikova i crkvi ovoj pokloni.

Mato Štuk

Domorodac i Pelješki nadžupnik

Oltar joj Darova,

Nju župnik Sangaletti puk

Iz Crkve Milosrđa svečano

Slavno donse

Posvećujući joj se ovdje Bogoljubno

Postavi Dne XIV Studenoga

MDCCCCLXXXV.

Slikarica Ventura Kunić poklonila je svoju sliku, ulje *Zaruke sv. Katarine*, u bogato pozlaćenom okviru, zavičajnome muzeju u Dubrovniku. U listopadu 1873. ta je slika prodana na lutriji koju je organizirao Antun Drobac, a dubrovački biskup preporučio je sudjelovanje u lutriji, čiji je utržak bio namijenjen muzeju u Dubrovniku, ističući da bi slika bila lijep ukras svake crkve.⁴⁰ Ovaj primjer hispanoameričkih likovnih veza iz 19. stoljeća nije usamljen, jer je nadvojvoda Franz Karl von Habsburg – otac meksičkog cara Maksimilijana poklonio sliku *Gospu od Guadalupe* (v. 178 x 100 cm), koju je ranije poklonio slikar I. Cagide 1861. meksičkoj carici Charlotti, o čemu svjedoči i natpis u desnom kutu: *para S.M.I. la Emperatriz Carlota, pintè del orginal bielmeni en 1861. I. Cagide. Uzduž ruba slike teče natpis koji glasi: NON FECIT TALITER OMNI NATIONI.* Ova slika izvorno se nalazila u carskoj kapeli u Ciudad de Mexico.⁴¹ Danas je slika pohranjena u zgradi Sjemeništa.⁴² Meksički slikar naslikao je kopiju prema izvorniku najštovanijeg ikonografskog prikaza Bogorodice u hispanoameričkom svijetu. Bogorodica je prikazana sklopljenih ruku, ogrnuta plašom prekrivenim zvijezdama u mandorli na polumjesecu koji nosi mali anđeo. Slika *Gospo od Guadalupe* nalazila se u kapeli Gospina navještenja u desnoj crkvenoj lađi. Detaljnim pregledom privatnih zbirki vjerojatno bi se pronašlo još primjera, kao bjelokosni kip Dobrog pastira iz 17. stoljeća – djelo kolonijalnih radionica iz indijske Goe, a koji se čuva u dubrovačkoj privatnoj kolekciji Bošković.⁴³ Tu je Krist prikazan kao mladi Buda, kako sjedi i razmišlja na brežuljku prekrivenom reljefima ovaca. Najbliži likovni primjer dubrovačkom je Krist iz kolekcije Rodrigo Rive-ro Lake iz SAD-a.⁴⁴ Zavjetna slika peraštanskog jedrenjaka *Leon Coronato* kapetana Petra Smeće iz svetišta Gospe od Škrpjela u Boki, nastala 1746. godine, a koja prikazuje navu kako se topi ispred španjolska obale svjedoči o trgovačkim vezama hrvatskih krajeva i Španjolske koje su rezultirale stvaranjem umjetničkog djela. Naposljedku, uz intezivne političke i gospodarske veze Dubrovačke Republike s Pirinejskim poluotokom i hispanoameričkim kulturnim krugom postojale su i kulturne veze, a u ovom radu dani su neki primjeri koji bi trebali otvoriti sustavno vrednovanje i ove likovne komponente na širem dubrovačkom području i okolici u pravilnom sagledavanju likovnih utjecaja.

BILJEŠKE

1 V. MIOVIĆ, *Židovski geto u Dubrovačkoj Republici (1546 – 1808)*, Zagreb – Dubrovnik, 2005, str. 1–140; C. ASCENSO ANDRÉ, *Um judeu no desterro, Diogo Pires e a memória de Portugal*, Coimbra, 1992, str. 1–197; A. M. LOPES ANDRADE, *O Cato Minor de Diogo Pires e a poesia didáctica do século XVI*, Averio, 2005, str. 1–554; D. NOVAKOVIĆ, Didak Pir, u: *Hrvatski biografski leksikon*, 3, Zagreb, 1993, str. 372–374.

2 *Hrvatski pjesnici o Kolumbu i otkriću Amerike*, »Dubrovnik«, 5, Dubrovnik, 1992, 125–132; I. ĐURĐEVIĆ, *Latinske pjesni razlike*, Zagreb, 1956, str. 7–12.

3 J. LUČIĆ, *Pomorci Lopuda i slanske knežije u španjolskoj »Nepobjedivoj armadi« 1588. godine*, »Zbornik Dubrovačkog primorja i otoka«, II, Dubrovnik, 1988, str. 141–148. Autor donosi svu relevantnu literaturu o španjolsko-dubrovačkim gospodarskim i političkim odnosima; ŽARKO MULJAČIĆ, *Dubrovački pomorci na Antilima krajem 18. stoljeća*, u: *Iz dubrovačke prošlosti*, Zagreb, 2006, str. 43–48.

4 M. POLIĆ BOBIĆ, *Među križom i polumjesecom dubrovačke dojave španjolskom dvoru o Turcima u XVI. stoljeću*, Zagreb, 2000, str. 1–255; M. SPREMIĆ, *Dubrovnik i Aragonci (1442.–1495.)*, Beograd, 1971, str. 1–325; N. FEJIĆ, *Španci u Dubrovniku u srednjem vijeku*, Beograd, 1988, str. 1–327; I. MITIĆ, *Dubrovački konzulat u Kadiksu*, »Naše more«, 5/6, Dubrovnik, 1956, str. 346–348; ISTI, *Dubrovački konzulat u Kadiksu*, »Historijski glasnik«, 2, Beograd, 1956, str. 57–67; Isti, *Jedan značajni uspjeh dubrovačkog konzulata u Kadiksu*, »Naše more«, 3, Dubrovnik, 1958, str. 169–170; ISTI, *Dubrovački konzulat u Alicante*, »Naše more«, 6, Dubrovnik, 1959, str. 288–290; ISTI, *Dubrovački konzulat u Cartageni*, »Naše more«, 4, Dubrovnik, 1960, str. 176–178; ISTI, *Dubrovački konzulati na Baleraskim otocima*, »Beritićev zbornik«, Dubrovnik, 1960, str. 217–225; ISTI, *Konzulat Dubrovačke Republike u Barceloni*, »Naše more«, 6, Dubrovnik, 1961, str. 245–246; ISTI, *Dubrovački konzulati u Španiji i Portugalu*, »Anali Historijskog Instituta JAZU«, VIII–IX, Dubrovnik, 1962, str. 597–620; Isti, *Dubrovački konzulati u Malagi i Valenciji*, »Naše more«, 2/3, Dubrovnik, 1964, str. 104; ISTI, *Španski konzulatu u Dubrovniku za vrijeme Republike*, »Naše more«, 3–4, Dubrovnik, 1965, str. 120–121; ISTI, *O oporuci jednog Dubrovčanina u Peruu iz XVI. stoljeća*, »Naše more«, 6, Dubrovnik, 1974, str. 321; ISTI, *O prvim Hrvatima u Južnoj Americi – u Peruu*, »Dubrovnik«, 5, Dubrovnik, 1992, str. 43–49; Isti, *Dubrovačka država u međunarodnoj zajednici (od 1358. do 1815.)*, Zagreb, 2004, str. 25, 95–98, 102, 129, 133, 147, 152, 162–165, 209, 218, 219; J. LUETIĆ, *Pomorac i diplomat Vice Bune*, »Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku«, 1, Dubrovnik, 1952, str. 25–267.

5 I. ŠIŠEVIĆ, *Dubrovačka naseobina u Goi u XVI. i XVII. st.*, »Pomorski zbornik«, 22, Rijeka, 1984, str. 557–566.

6 M. DEMOVIĆ, *Glazba i glazbenici u Dubrovačkoj Republici od početka XI. do polovine XVII. stoljeća*, Zagreb, 1981, str. 288.

7 DAD, *Diversa Notariae*, XXVI, 107 (1542–1544), 187.

8 M. DEMOVIĆ, n. dj., 1981, str. 60–61; ISTI, *Dubrovački rano-barokni skladatelj Vicenco Komnen (1590–1667)*, »Rad JAZU«, 377, Zagreb, 1978, str. 315–366.

9 Ž. MULJAČIĆ, *Salamankezi i sorbonezi u Dubrovniku*, »Filologija«, 2, Zagreb, 1959, str. 161–173; ISTI, *O strankama u starom*

Dubrovniku, »Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku«, 6–7, Dubrovnik, 1959., str. 25–40.

10 Državni arhiv u Dubrovniku (dalje DAD), *Testamenta Notariae* (dalje T. N.), 70, 149–152 i T. N. 73, 26'–29. 103:

Don Vincenzo Bratutti segretario de su Magestad e dradutor dela longua durca/turca ...y natural dela Rep. de Ragusa en col Reyno de Dalmacia ..o legitimo de Don Bartolomeo Geronimo Bratutti..

Io Andrea de Vagrial scrivano del Re N... sig commorante in queata Villa de Madrid ceretifico e faccio feda a quelli che la presente vedevano come detto il Test. che in questa Corte Stapulo il sig Don Vincenzo Bratutti segretario che fu de sua Maesta et interprete della lingua turchesca sotto li 3 di Marzo dell'anno passato del 1679 in atti di Giovanni de Burgos scrivano del numero di questa predetta Villa, consta e et apparisce che fra le clausole (uvjete) che vi sono nel detto Test.

Io Don Vicenzo Bratutti segretario de sua Maestata et interprete della lingua turchesca, residente in questa Corte e Nativo della Rep di Ragusa nel Regno di Dalmatia figliolo legitimo de Don Bartolomeo Gerolamo Brattuti e di dona Anna Brattuti sua moglie miei genitori defonti stando amalato nel letto della malatia che nostro sig e restato servito ... da tengo in potere del detto sig Don Michele de Golco? una colana d'oro ed la medaglia del sig Imparaterce la quale mi diede sua Maesta quando parti dalla sua corte per questa di Madrid la quale e mia volonta che il detto sig Don Michele rimetta all' eccellenza...della Rep di Ragusa in aiuto dellla fabbrica del Domo della Santa Chiesa Catedrala della detta Republica.

11 N. SUBOTIĆ – J. VELNIĆ, *Franjevci na poluotoku Pelješcu*, u: *Spomenica Gospe Andela*, Omiš, 1970, str. 337. U Španjolskoj je živjelo i više Dubrovčana, pa je tako u Alicanteu umro i Frano Andrijin. DAD, T. N. 39, 251' – 252' 15. III.

12 DAD, Arhiv Arneri, kutija 9. I–360–3.

13 S. KRASIĆ, *Vicko Paletin, prvi hrvatski istraživač Srednje Amerike (I. polovica XVI. st.)*, »Dubrovnik«, 5, Dubrovnik, 1992, str. 5–38.

14 V. LISIČAR, *Lopud historički i savremeni prikaz*, Dubrovnik, 1931, str. 69–75; J. LUČIĆ, *Lopud u opisu Ivana Marije Matijevića god. 1773*, »Zbornik Dubrovačkog primorja i otoka«, IV, Dubrovnik, 1993, str. 17.

15 Župni arhiv Žuljane, Matrikula Bratovštine sv. Martina, »(...) Die X Maii 1681 Illustrissimus ac Reuerendissimus Dominus Augustinus Flavius Macedonich, Dei et Apostolicae Sedis gratia Episcopus Stagnensis, etc. Ocasione prime visitationis huic Parochie, uulgo Juliana, Crucem Ispanicam eiusdem magnitudinis orginalis ac miraculose Crucis uere Ispanice elargitus est, iniungens omnibus parochis, qui uita durante superstitens erunt, ut eam sedullo conseruent ceterosque dum uita hinc excesserit enixe rogans, ut ea taliter conseruare uelint, quatenus si possibile aforet ad nousima tempora peruenire queat. In quorem fidem..

Raffael Boscovich Vice Canc.

A di 19. Giugno 1706 Giuliana (...).

16 V. B. LUPIS, *Sakralna baština Stona i okolice*, Ston, 2000, str. 210–211.

17 I. LUKŠIĆ, *Franjevci Župe dubrovačke*, »Zbornik Župe dubrovačke«, Dubrovnik, 1985, str. 73–74.

18 V. B. LUPIS, n. dj., 2000, str. 41–42; Fra ILAR (IVO) LUKŠIĆ,

- Franjevci iz Župe dubrovačke*, »Zbornik Župe dubrovačke«, I., Dubrovnik, 1985, str. 68–69.
- 19 A. MARINOVIĆ, *Matrikula sv. Martina u Žuljani na poluotoku Pelješcu*, »Beritićev zbornik«, 1960, str. 170.
- 20 J. I. HERNÁNDEZ REDONDO, *Baroque Sculpture in Spain*, u: Baroque, Architecture, Sculpture, Painting, Cologne, 1998, str. 354–372.
- 21 U zbornoj crkvi sv. Vlaha u Dubrovniku danas se čuva kalež iz nestale crkve sv. Antuna Pustinjaka sa Ploča nastao u rimskim zlatarskim radionicama. U Carigradu je oltarna srebrnina 1918. bila iz dubrovačke crkve prenesena u kapelu francuskog konzulata, kako je ne bi otuđile talijanske vlasti koje su tvrdile da je riječ o siciljanskoj Ragusi, a ne o hrvatskom Dubrovniku (Ragusi).
- 22 DAD, Okružno poglavarstvo Dubrovnik (dalje OPD), 1816, kut. 35, br. 6481.
- 23 I. MITIĆ, *Konzulati i konzularna služba starog Dubrovnika*, Dubrovnik, 1973, str. 98–99. Sredinom 1781. Mato Vodopić – osoba od povjerenja Dubrovačke Republike u Španjolskoj javio je Senatu da je za novog dubrovačkog konzula u Barceloni odredio Ignazia Villavecchiju, podanika Republike Genove i uglednog trgovca, kojemu je predao patent konzula. Konzularno područje dubrovačkog konzulata u Barceloni protezalo se i na Balearske otoke, zaključkom Senata iz 1782. g., pa su na otocima Maiorci, Minorci i Ibiži djelovali dubrovački vicekonzuli imenovani od generalnog konzula iz Barcelone. Osim tih vicekonzula, generalni konzulat u Barceloni imao je još sedam vicekonzula po raznim lukama u provinciji Catalogne.
- 24 DAD, OPD, 1816, kut. 35, br. 6481–16.
- 25 K. GAGRO, *Katalog izložbe Nakit u Dubrovniku od 15. do 19. stoljeća*, Dubrovnik, 1987, str. 23, 24.
- 26 V. B. LUPIS, *Nove spoznaje o sakralnoj baštini Blata*, u: Blato do kraja 18. st., 3, Blato, 2005, str. 99–164; Župni arhiv Blato (dalje ŽAB), 29. I, 50. Par naušnica (14 kamenova) i križ (16 kamenova) s smaragdima spominju se u popisima 1779. i 1792.
- 27 CLARE PHILIPS, *Jewelry from Antiquity to the Present*, London, 1996, str. 77–82.
- 28 Više primjeraka španjolskog nakita iz 16. i 17. stoljeća zabilježeno je na dubrovačkom području (vidi: K. GAGRO, *Jewelry in Dubrovnik from the 15th to the 19th Century /Collection of Dominican Monastery*), Dubrovnik, 1993, str. 1–16.
- 29 N. BOŽANIĆ-BEŽIĆ, *Nekoliko podataka o odijevanju Korčulana u 17. stoljeću*, »Godišnjak grada Korčule«, 4, Korčula, 1999, str. 122.
- 30 ŽAB, 29. I, 55.
- 31 Katalog izložbe *Trgovci i pomorci Boke*, Zagreb, 2003, str. 86; A. TOMIĆ, *Dobrota i njene ključne historijske i kulturne karakteristike*, »Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru«, LII, Kotor, 2004, str. 212.
- 32 K. PRIJATELJ, Dodatak Juanu Boschetusu, u: *Studije o umjetninama u Dalmaciji*, IV, Zagreb, 1983, str. 10–14. Autor je donio svu relevantnu literaturu o ovom umjetniku, kao i pretpostavku Cvita Fiskovića da bi se ovom umjetniku mogla pripisati jedna slika na Lastovu.
- 33 G. GAMULIN, *Stari majstori u Jugoslaviji*, II, Zagreb, 1964, str. 107–109, sl. 61; J. SOPTA, *Franjevci u kotorskoj biskupiji. Pod zaštitom svetoga Jeronima*, Dubrovnik, 1999, str. 37.
- 34 Arhiv Franjevačkog samostana sv. Klare u Kotoru, Samostanski spisi (1894–1903), br. 976, »Dichiaro io sottoscritto erede di Leone Dr. Pardo, di aver in quel oggi fatta donazione alla Chiesa di Santa Chiara in Cattaro dell'immagine 'Ecce Homo' di compendio dell' eredita di mio padre Dr. Leone Pardo – donazione accettata dal coalco firmato Giovanni Giunio i. R. Notaio qual lui da .....del Convento di Santa Chiara in Cattaro.
- Cattaro 28. giugno 1898.
- Mehmed Hidajet effendi Pardo
- Notajo Giovanni Giunio
- Sindaco Apostolico
- Carlo Warlas testimonio
- Francesco Lukovic, testimonio«.
- 35 A. PINTO, *Jevreji Sarajeva i Bosne i Hercegovine*, Sarajevo, 1987, str. 111–112.
- 36 G. GAMULIN, n. dj., Zagreb, 1964, str. 198.
- 37 Luis de Morales, *Grande Enciclopedia del Rinascimento*, La Spezia, 1993, str. 270.
- 38 C. SOLIS RODRIGUEZ, *Luis de Morales*, Badajoz, 1977, str. 171–175.
- 39 C. SOLIS RODRIGUEZ, n. dj., Badajoz, 2000.–2001, str. 178, 182; ISTI, Luis De Morales, Badajoz, 1977, str. 172.
- 40 F. GLAVINA, *Pelješčani u svijetu (Prilog povijesti našeg iseljenništva)*, »Pelješki zbornik«, 3, Zagreb, 1984, str. 126–128.
- 41 S. SKURLA, *Ragusa cenni storici*, Zagreb, 1876, str. 94.
- 42 A. LIEPOPILI, *Dubrovačka katedrala i njezine slike*, Dubrovnik, 1930, str. 19.
- 43 J. M. FLORES, *A gift from a divine hand: Portuguese Asia and the treasures of Ceylon*, katalog izložbe Exotica The Portuguese Discoveries and the Renaissance Kunstammer, Lisabon, 2002, str. 81–92.
- 44 E. LYON, *Track of the Manila Galleons*, »National geographic«, 3, Washington, 1990, str. 35.

*Summary**Vinicije B. Lupis**Cultural links of Dubrovnik and Dubrovnik region with hispano-american world*

Cultural links of Dubrovnik and Dubrovnik region (including the Gulf of Kotor and the island of Korčula) with the Pyrenean peninsula were intense for centuries, and so also the economic and political ties. Cultural links have been rarely written about.

*The activity of the painter and musician Juan Boschetus at the end of the 15th and the beginning of the 16th century went unnoticed. This study has paid a special attention to the painting entitled *Ecce Homo* by the Spanish mannerist painter Luis de Morales, dating to the 1660ies. The painting was a gift by the Sephardic Jew, Dr. Leon Pardo in 1896, verified by a note of donation, to the Franciscan Monastery of St. Klara in Kotor. According to archival material Vicko Bratutić of Dubrovnik, the royal translator for Turkish language, left in his will made in Madrid in 1682, a golden necklace received as a gift from the King as a contribution to the building of the new Dubrovnik Cathedral. We have also presented the Spanish wooden crucifixion from Žuljana on Pelješac, donated by the Ston Bishop Augustin Flavije Macedonić in 1681. A thorough review of the movable cultural goods of the Dubrovnik region has enabled us to present Spanish Baroque prints, and the painting of Our Lady of Guadalupe from the chapel of the Mexican Empress Charlotte Von Habsburg, today in Dubrovnik Cathedral. This should be an incentive for future systematic exploration of cultural ties with hispano-american world.*